

ABŞ näme, bilyäñizmi?

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

ABŞ näme, bilyäñizmi? ABŞ NÄME, BILYÄÑIZMI?

Amerika nämüçun we nädip soňky ýyllarda ideala öwrüldi?

Dünýä syýasatyň piri Genri Kissinjer ispan gazetleriniň birine beren interwýusynda Wašington bilen Pekiniň arasynda netijeleri Birinji jahan urşundan has erbet boljak global «sowuk» ursuň döremegine garşıy açık duýduryşyny berdi.

Kissinjer iki uly ykdysady güýjüň mundan beýlæk garşıdaşa öwrüldi netijesine gelip, ruslaryň «Новости»habarlar agentligine aýtmagyna görä Hytaýyň yüzünü Günbatara öwürmeginiň mümkün däldigini çaklady.

ABŞ-Hytaý çaknyşygynyň nirede we nädip soňlanjagyny hem-de käbir elitalaryň aýdyşy ýaly amerikan döwrüniň soňunyň golaýlap-golaýlamandygyny bilemezok!

Hakykatda, ABŞ özüniň ýakyn taryhynda global liderlik düşünjesini we konkretligini görkezdi.

Emma häzir amerikan «ýurdy» öz içindäki düýpli döwülmeler we hytaý aždarhasynyň öňbaşçylygyndaky daşarky howplar sebäpli seňseleýär.

Amerika nämüçun we nädip soňky ýyllarda ideala öwrüldi?

Anglo-sakson ýewropa halkalaryndan we aglabasy protestantlardan bolan ilkinji migrantlaryň çagalary Beýik Britaniýadan bölünip aýrylyp, garaşsyz federal respublikalaryny gurmagyň hötdesinden gelenlerinde, ABŞ beýik ýurda, hatda birinji beýik

ýurda öwrüldi we howalaly görk-görmegini ädimme-ädim bina etdi.

ABŞ adamzat taryhyň sahnasyndaky iň täze supergүýç. Biz bärde 300 ýyllyk taryhyň gürrüñini edýärис. ABŞ Beýik Britaniýadan bölünip aýrylyp, 1776-njy ýylда garaşsyzlygyny yqlan edipdi.

Supergүýcileriň durmuşynda aradan geçen şunça wagt umuman alanda geçiş döwri hasaplanýar.

Gurulyş etaby birküç ştat bilen başlady we 50 ştat bilen tamamlandy. Uly uruşlar bolup geçdi, bularyň iň esasylary-da Demirgazyk bilen Günortanyň – federallar bilen konfederasiýaçylaryň, bileleşigiň we bölünüşigiň tarapdarlarynyň, azatlygyň we gul eýeçiliginin tarapdarlarynyň (aý, garaz, näme diýseňiz diýiň) arasyndaky graždanlyk urşudy. Emma amerikan halkynyň hakydasında ursuň ýaralary häzirem bitmändir. Taryhy prezident Awraam Linkolny Jorj Wašingtondan soň ABŞ-nyň ikinji esaslandyryjysy edenem şu uruşdyr.

Munuň özi täze Beýik Federal Respublika hökmünde kesgitlenen, şol bir wagtyň özünde «wada edilen ýerler», «täze dünýä» meñzetmeleri berilen bu ýurduň başdan geçiren ýeke-täk urşy däldi.

Migrantlaryň gelen günbatar we demirgazyk ýewropa şäherleriniň adyny göterýänlerden başga käbir täze şäherleriň, etraplaryň we şatlaryň atlarynyň Ýakyn Gündogardan, Töwratdan, Injilden gözbaş alyp gaýdýanlygynyň syry-da, ine, şol ABŞ hakda edilen «wada berlen ýerlere» meñzetmedir. ABŞ XX asyrda uly indistrial, ykdysady, ylmy, syýasy, harby güýje öwrüldi.

Geçen asyryň ikinji onýyllygynyň ortasynda Birinji jahan urşuna Üçler soýuzyna garşı Antanta ýaranlygyna goşuldy we ýeňis gazandy.

Emma häzirkizaman dünýä taryhyndaky iň uly eden işi Wašingtonyň Angliýany-da öz içine alýan ýaranlary bilen birlikde Gitlerçi Germaniýadan, faşistik Italiýadan, Ýaponiýadan düzülen bileleşige garşı uly urşa – Ikinji Japan urşuna gatnaşmagydy. Munuň özi dünýäniň öñünde täze amerikan eýýamynyň açylyşy boldy.

ABŞ diňe deňi-taýy bolmadyk kuwwatly harby-ykdysady güýçden

ybaratmy?

Köpleriň pikirine görä amerikan güýjüniň artykmaçlygy mediýa, kinomatografiá, moda we başgalar bilen wekilçilik edilýän ýumşajyk güýçdedir.

Häzir bularyň üstüne gözegçilik edýän sosial mediýasy hem goşuldy. Şu gün ABŞ bilen Hytaýyň arasyndaky uly «TikTok» programmasы urşuna şaýatlyk edýärис.

Munuň özi deňi-taýy bolmadyk amerikan güýjüniň esasy ugurlarynyň biriniň ökjesinden basylandygyny aňladýar. ABŞ näme, bilyäñizmi?

Mişari ZEÝDI,

Saud Arabystanly žurnalist.

Sişenbe, 28.03.2023 ý. Publisistika